

COMPLIANCE SUPPORT – SPØRGESKEMA TIL NY MEDICIN

Forfatter

Pernille Dam, Pharmakon; Charlotte Rossing, Pharmakon; Hanne Herborg, Pharmakon; Anette Petersen, DLI; Niels Lunding, DLI; Gitte Femerling, Hillerød Kommune; Charlotte Vittrup, Væksthus Hovedstadsregionen; Malene Jæpelt, Væksthus Hovedstadsregionen; Lene Reuther, Bispebjerg Hospital

COMPLIANCE SUPPORT – SPØRGESKEMA TIL NY MEDICIN

Compliance Support – Spørgeskema til ny medicin er udviklet som en lavteknologisk og kort instrument for sundhedsprofessionelle, der kan hjælpe medicinbrugere i gang med ny medicin.

I sin nuværende udformning er spørgeguiden en papirpjece, hvori medicinbrugeren kan notere aftaler under hvert spørgsmål samt notere information om medicinen.

Målgruppen for projektet er selvhjulpne +60-årige, der får ordineret ny medicin. Spørgeguiden vil imidlertid være relevant for alle selvhjulpne medicinbrugere, der har brug for hjælp til at grundlægge gode rutiner omkring deres medicinbrug. Det kan være relevant i forbindelse med påbegyndelse af ny behandling, i forbindelse med kortvarig behandling, som et kvalitetstjek af behandling etc.

SPØRREGUIDEN BESTÅR AF TRE ELEMENTER

1. Tre spørgsmål
2. Tjekliste til sundhedsprofessionelle
3. Medicinbrugers 10 gode spørgsmål til medicinen

1. TRE SPØRGSMÅL

Formålet med de tre spørgsmål i spørgeguiden er at tilpasse medicinen til medicinbrugers hverdag, så vidt det er muligt, samt at medicinbrugeren skal have en strategi til at håndtere vanskelige situationer omkring sit medicinindtag.

- Hvornår på dagen eller i hvilke situationer vil det passe dig at tage medicinen?
- I hvilke situationer kan du forestille dig, at det vil være svært for dig at få taget medicinen?

- Hvilke løsninger kan vi finde sammen, så du får taget medicinen?

2. TJEKLISTE TIL SUNDHESPROFESSIONELLE

Tjeklisten til sundhedsprofessionelle har til formål at inspirere den sundhedsprofessionelle med idéer til at hjælpe medicinbrugeren samt gøre den sundhedsprofessionelle opmærksom på, at der kan være lægemiddelfaglige grænser for, i hvor stor udstrækning medicinen kan tilpasses medicinbrugers hverdag.

Tjekliste til spørgsmål 1:

- Hvornår passer det ind i brugerens hverdag:
 - I forbindelse med anden medicin, vitaminer etc.
 - I forbindelse med måltider
 - I forbindelse med hverdagsaktiviteter
- Farmakologiske aspekter
 - Dosering
 - Virkning/bivirkning
 - Interaktioner
 - Kontraindikationer
 - Forsigtighedsforhold etc.
- Lægemiddelspecifikke aspekter
 - Særlige forholdsregler omkring medicinen
 - Praktiske problemstillinger omkring medicinindtag
- Lav aftale om, i hvilken forbindelse (tidspunkt/situation) medicinen tages

Tjekliste til spørgsmål 2:

- Bekymringer omkring medicin (oplevelse af bivirkninger, frygt for at medicinen skader, afhængighed, økonomi)
- Tvivl om nødvendighed af medicin (fx ved

symptomfrihed, forestilling om afsluttet kur, tvivl om medicinens effekt etc.)

Tjekliste til spørgsmål 3:

- Opsummering af aftaler fra spørgsmål 1 og 2.
- Ingen problemer afdækket: Hvis der ikke er afdækket potentielle problemer, afsluttes samtalen med oplysning om, hvad brugeren skal gøre. Hvis de glemmer en dosis
- Én eller flere potentielle problemstillinger afdækket:
 - Hverdag: Huskestøtte/-teknik; motivation
 - Afgivelser: Huskestøtte/-teknik; evt. ekstra lægemiddelpakninger til at have liggende dér, hvor det går galt (fx sommerhus, på båden etc.); motivation og strategi for afgivelser.
 - Bekymring: Information om medicin/sygdom; motivation
 - Tvivl om nødvendighed: Information om medicin/sygdom; motivation

BORGERRETTEDE ADD ONS TIL FÆLLES MEDICINKORT

Formålet med projektet er at udvikle innovative løsninger, der støtter ældre i at tage deres medicin. Løsninger, der giver dem en bedre forståelse for medicineringen og dermed også større handlemuligheder og tryghed.

Læs mere om [Borgerrettede Add Ons til Fælles Medicinkort](#) i [Lev Vel bogen i kapitel 4](#)

3. "MEDICINBRUGERENS 10 GODE SPØRGSMÅL TIL MEDICINEN"

Dette er en liste over ting, som medicinbrugeren bør vide om sin medicin. Formålet med listen er at øge medicinbrugerens viden og empowerment i forhold til sin medicin.

1. Hvad er navnet på medicinen?
2. Hvilken virkning har medicinen?
3. Hvilken lidelse behandler medicinen?
4. Hvor meget og hvor mange gange om dagen skal jeg tage medicinen?
5. Kan jeg køre bil, når jeg tager medicinen?
6. Hvor lang tid går der, før medicinen begynder at virke?
7. Hvornår skal jeg stoppe med at tage medicinen?
8. Hvad skal jeg gøre, hvis jeg glemmer en dosis?
9. Er der nogen bivirkninger, jeg bør kende til, og hvornår skal jeg evt. reagere på dem?
10. Kan jeg tage medicinen sammen med min øvrige medicin, mine vitaminer, håndkøbsmedicin, naturmedicin etc.?

GODE VANER OG RUTINER ER AFGØRENDE

Resultaterne af en kvalitativbrugerundersøgelse viser, at medicinbrugere med gode rutiner omkring deres medicinbrug, oplever, at det volder dem færre problemer at tage deres medicin. I interviewene giver de ældre medicinbrugere udtryk for, at de perioder, hvor nye vaner skal etableres, er særligt vanskelige. De bruger mere energi på deres medicinindtag, indtil vanen er på plads. Interviewene og internationale undersøgelser peger på, at de mest effektive husketek-

nikker vedrørende medicinbrug er at have medicinen knyttet til en bestemt aktivitet og eventuelt placere medicinen på et sted, der har tilknytning til pågældende aktivitet – frem for at fokusere på et bestemt klokkeslæt.

Flere af de adspurgte medicinbrugere beskriver situationer, hvor det er vanskeligt at få taget medicinen. Det kan være, at den vanddrivende medicin udskydes til senere på dage, hvor man skal ud. Det kan være, at man glemmer sin aftenmedicin, hvis man har været ude etc. Der er således både tale om, at medicinbrugeren regulerer og tilpasser medicinen til sin hverdag samt, at han/hun kan komme til at glemme at tage den. At have en dialog omkring brug af medicin med en sundhedsprofessionel gør, at medicinbrugeren dels får reflekteret over de vanskelige situationer samt får lavet en strategi til at forebygge og håndtere de vanskelige situationer.

Indsigterne fra brugerundersøgelserne stemmer overens med, hvad der tidligere er fundet i lignende internationale undersøgelser.

ETABLERING AF STRATEGI

Medicinbrugeren oplever at blive spurgt om sine præferencer i forhold til medicinindtag, at blive hjulpet til at etablere gode vaner samt at vælge en hensigtsmæssig strategi for forebyggelse og håndtering af vanskelige situationer.

Spørgeguiden opfylder erkendte samt ikke erkendte behov hos brugerne for at få dialog og rådgivning om etablering af hensigtsmæssige vaner omkring medicin

samt etablering af strategi for vanskelige situationer omkring medicinbrug.

FORMODEDE EFFEKTER

Spørgeguiden inviterer til dialog mellem sundhedsprofessionel og medicinbruger. Der tages udgangspunkt i at etablere gode vaner omkring medicinindtag samt at tilpasse medicinindtaget til medicinbrugerens hverdag. Medicinbrugeren tilskyndes til at reflektere over vanskelige situationer omkring medicinindtaget samt at vælge en strategi herfor. Dette formodes at forebygge uhensigtsmæssig medicinbrug og non-compliance.

Compliance Support - spørgeguiden har følgende formodede effekter:

- Concordance, dvs. partnerskabet mellem medicinbruger og sundhedsprofessionel, bliver styrket.
- Medicinbrugeren får støtte til at etablere hensigtsmæssige vaner omkring den nye lægemiddelbehandling og til at skaffe sig viden om medicinen, som han/hun mangler (empowerment).
- Medicinbrugeren kommer potentielt bedre og hurtigere i gang med sin nye lægemiddelbehandling.
- Medicinbrugeren får øget sin opmærksomhed om situationer, hvor det kan være vanskeligt at få taget sin medicin.
- Medicinbrugeren får hjælp til at lave en hensigtsmæssig strategi for situationer, hvor det kan være vanskeligt at få taget sin medicin.
- Lægemiddelbehandlingen bliver implementeret på den mest hensigtsmæssige måde for medicinbrugeren – forudsat at der ikke

er nogle farmakologiske aspekter, der taler imod dette.

- Medicinbrugerens perspektiv på medicinens implementering i hverdagslivet høres og drøftes med en sundhedsprofessionel.

AFPRØVET PÅ APOTEK OG I LÆGEPRAKSIS

Spørgeguiden er afprøvet på et apotek og i en lægepraksis.

Afprøvningen har bekræftet relevansen af og potentialet for spørgeguiden. Der er ikke foretaget yderligere udvikling af spørgeguiden på baggrund af brugerafprøvningen.

AFPRØVNING PÅ APOTEK

Brugerne er rekrutteret på et apotek, hvor de umiddelbart i forbindelse med rekrutteringen har fået spørgeguiden.

Spørgeguiden er afprøvet med 42 apotekskunder og 4 apoteksansatte (3 farmakonomer, 1 farmaceut).

De apoteksansatte fik 2 timers introduktion til baggrund, spørgeguide, rådgivning og støttematerialer samt cases til træning af rådgivningen.

Apoteksansatte afprøvede spørgeguiden over for apotekskunderne.

Fra brugerne har været gennem spørgeguiden til tidspunktet for dataindsamling, er der gået 7-14 dage.

Der er indsamlet erfaringer fra de apoteksansatte gennem et fokusgruppinterview med de farmakonomer og farmaceuten, der har afprøvet spørgeguiden på apoteket. På interviewtidspunktet havde apotekspersonalet afprøvet spørgeguiden på i alt 36 kunder.

Der er indsamlet erfaringer fra brugerne gennem et spørgeskema. Brugerne havde mulighed for at vælge mellem at udfylde spørgeskemaet elektronisk eller at blive ringet op og besvare spørgsmål gennem interview.

SPØRREGUIDEN BLEV POSITIVT MODTAGET AF APOTEKSPERSONALE SÅVEL SOM KUNDER.

Apotekspersonalet sagde:

- Det er lykkedes at implementere spørgeguiden i apotekspersonalets hverdag.
- Spørgeguiden fungerer godt sammen med apotekets øvrige rådgivning og giver mere direkte dialog om compliance.
- Målgruppen for spørgeguiden kan med fordel udvides til at omfatte yngre aldersgrupper, så også alle, der får ny medicin, kan få glæde af den.
- I brugerundersøgelsen har apotekspersonalet kunnet afdække og løse relevante problemstillinger hos 20-25 % af de adspurgte kunder i målgruppen.
- Rådgivning om compliance vurderes relevant på apotek og hos lægen.
- Rådgivning om compliance vurderes at være relevant, skaber tryghed og hjælper kunden i gang med ny medicin.

Kunderne sagde:

31 kunder har besvaret spørgeskemaet, heraf 12 mænd og 19 kvinder. 71 % af kunderne var i fast behandling med medicin. 26 % havde været i behandling med medicin i 11 år eller længere. Kunderne tog medicin 1-4 gange om dagen.

- Alle kunderne var kommet i gang med at tage medicinen på opfølgningstidspunktet
- Mere end 1/3 af kunderne angav at have et stort eller meget stort behov for rådgivning om, hvordan de kommer godt i gang med ny medicin
- Mere end halvdelen af kunderne mente "i høj grad" eller "meget høj grad", at apotekets spørgsmål hjalp dem godt i gang med at tage medicinen.
- Hver tredje kunde gav udtryk for, at apotekets rådgivning i høj grad eller meget høj grad hjalp kunden til at tænke over håndtering af situationer, hvor det var vanskeligt at få taget medicinen.
- Omkring 2/3 af kunderne syntes, at de spørgsmål og den vejledning, de fik om deres nye medicin, i høj grad eller meget høj grad var relevante.
- Omkring 2/3 af kunderne syntes i høj grad eller i meget høj grad, at apotekets spørgsmål gjorde dem mere trygge ved at skulle i gang med den nye medicin.

AFPRØVNING I LÆGEPRAKSIS

Spørgeguiden er afprøvet i en lægepraksis i 10 arbejdsdage. 1 praktiserende læge med 20 års erfaring i specialet samt 2 læger under uddannelse til praktiserende læger.

Praktiserende læge med 20 år i praksis afprøvede guiden på 20 patienter fordelt på de 10 dage. Spørgeguiden blev vurderet som positiv (systematisk fokus på "patientudfordringer" i forbindelse med medicinindtagelse; ikke tidsrøvende; patienttilfredshed blev ikke systematisk vurderet, men flere patienter angav, at det var dejligt, at der (pludselig) blev spurgt ind til, hvordan

medicinen kunne passe ind i deres hverdag (og ikke omvendt).

Uddannelsessøgende læger angav sparsom nytteværdi (angav, at de nogle gange spurgte ind til patientpræferencer alligevel; nogle gange var det ikke relevant).

ENKELT, MEN EFFEKTIVT

Compliance Support er klart egnet som dialogredskab på apotek, men vil også kunne bruges af fx praksispersonale, plejepersonale og læger. Det vil være relevant at afprøve det også i disse kontekster.

Det er tænkt som et materiale, der kunne ligge på sundhed.dk, så brugeren kan tilgå det efter dialogen. Dette passer endnu ikke til ret mange ældre, men måske til yngre. De 40-60 årige er en vigtig målgruppe, da de har it-kompetencer og er fremtidens ældre.

Redskabet kan evt. anvendes som et støtteredskab uden dialog (folder eller netversion). Det bør dog testes, da det ifølge afprøvningen måske netop er dialogen, der gør forskellen. For nogle af dem, der ikke bryder sig om at blive stemplet som "ikke-kompetente medicinbrugere", kunne denne form være mindre direkte og provokerende.

Redskabet har en styrke i at være meget enkelt. Den tilhørende tjekliste om viden vil gøre det mere omfattende; men som inspirationsliste kan den være relevant at udlevere. Den kan evt. inspirere til ny dialog senere, når eventuelle nye problemer med medicinbrugen opstår.

Disse vidensspørgsmål kunne knyttes til en database, hvor man kunne indtaste medicinens navn og dermed få svar på det, man ikke ved. Dette kræver et større udviklingsarbejde.

FAKTA

Tid: Aug. 2010 – Feb. 2012

Projektledelse: Væksthus Hovedstadsregionen

Partnere: DELTA, Alexandra Institutet, Bispebjerg Hospital, Trifork, BioPeople, Pharmakon, Detech Development, Dansk Lægemedelinformation, Gentofte Kommune, Hillerød Kommune, Hvidovre Kommune, National Sundheds-IT, Aarhus Universitet - Datalogisk Institut

www.lvvl.dk/bog

